

Tomasz Wojciechowski

Politechnika Koszalińska

ORCID: 0000-0002-0675-4474

e-mail: t_wojciechowski1@poczta.onet.pl

Back Channel Diplomacy i dyplomacja drugiego kanału – formy nieoficjalnego przekazywania informacji

Streszczenie

Żyjemy w erze informacji postrzeganej nie tylko jako narzędzie kreowania, lecz także stanowiącej element dyplomacji, oficjalnych stosunków zagranicznych. Coraz częściej dochodzi do wymiany poufnych danych w sposób pozakulisowy, nie koniecznie związany z takimi organami jak ministerstwa spraw zagranicznych czy ambasady krajów. Tak zwany *back channel*¹ (Back Channel Diplomacy – BCD), termin, który można przetłumaczyć dosłownie jako: dyplomacja, kanał zwrotny, boczny, oznacza wiele działań dotyczących wymiany informacji i tworzenia polityki zagranicznej państw, w które to działania są zaangażowane działające podmioty funkcjonujące w cieniu wielkiej, oficjalnej racji stanu. Podobnie sytuacja ma się z działaniami Track II Diplomacy, czyli dyplomacją drugiej ścieżki, której przedstawicielami mogą być pracownicy think-tanków, naukowcy, ludzie wpływowi, mający możliwość kształtowania rzeczywistości i będący autorytetem.

Tekst ma charakter poglądowy. Autor przybliży, z wykorzystaniem metody historycznej i analizy literatury, zagadnienie nieoficjalnego przekazywania informacji poprzez *back channel* oraz wykorzystanie dyplomacji drugiego kanału oraz przytacza konkretne

1 W literaturze przedmiotu można spotkać się również z nazwą: *Backchannel*, *Backchannel Diplomacy* lub *Back-Channel Diplomacy*.

Słowa kluczowe:

przykłady. W Polsce terminy te nie są powszechnie znane i używane, mogą jednak stanowić istotny element w badaniu zagadnień bezpieczeństwa i stosunków międzynarodowych.

stosunki międzynarodowe, dyplomacja kanału zwrotnego, *Back Channel Diplomacy*, dyplomacja, bezpieczeństwo, *Track II Diplomacy*, druga ścieżka dyplomacji

Wstęp

Chiński generał i teoretyk wojskowości Sun-Tzu w dziele „Sztuka wojny” wskazywał niezwykle ważną rolę zdobywania, posiadania właściwych informacji w działaniach wojennych. Zwracał jednocześnie uwagę na wykorzystanie informatorów, podwójnych agentów oraz motywacje, jakie tymi osobami kierują. To właśnie informacja stała się z czasem tym najistotniejszym elementem prowadzenia polityki zagranicznej, tworzenia wizerunku bezpieczeństwa państwa, zdobywania przewagi w działaniach wojennych. Poza oficjalną dyplomacją pierwszego kanału, podczas sekretnych spotkań i tajnych misji emisariuszy przebiegały I i II wojny światowe, trwał kryzys kubański oraz inne epizody z okresu zimnej wojny”.

Obecnie, jak nigdy dotąd, możemy dostrzec swego rodzaju dyplomację równoległą, toczącą się obok oficjalnej retoryki mocarstw czy mniejszych państw. Działania zakulisowe są w tym wypadku uzupełnieniem, czego dowodem jest *back channel* oraz druga ścieżka dyplomacji. Wydaje się, że definicja pojęcia „Back Channel Diplomacy”, którą zaproponował amerykański badacz tematu Anthony Wanis-St. John, najwierniej odzwierciedla ideę dyplomacji kanałowej. Określa ona BCD poniekąd jako negocjacje prowadzone w tajemnicy między stronami, będące też narzędziem gry politycznej pozwalającej uniknąć decydom oficjalnie kosztów politycznych takich negocjacji². Dość do tego należy jeszcze to, że dyplomacja prowadzona kanałami nieoficjalnymi, zwrotnymi, jest narzędziem gry politycznej, która pozwala stronom podejmować określone ryzyko, i tym samym zmniejsza koszty polityczne decyzji. W razie niepowodzenia takich negocjacji, z czym należy się liczyć, nie ujrzą one światła dziennego. Według słownika „back channel” to „niebezpośrednia,

2 A. Wanis-St. John, *Back Channel Diplomacy: Implications for Practice and Theory*, „SSRN Electronic Journal” 2004, s. 29.

niepubliczna metoda komunikacji albo dyskusji”³. Inne źródła określają BCD jako poufne, pośrednie kanały komunikacji wykorzystywane przez państwa lub organizacje do dyskretnych negocjacji lub komunikowania się w delikatnych kwestiach⁴. Ten ukryty aspekt dyplomacji nierzadko też odegrał główną rolę w kształtowaniu historycznych porozumień i rozwiązywaniu konfliktów. Wreszcie, dyplomacja tego typu zasadniczo oznacza stworzenie z innym rządem lub przedstawicielami innego rządu kanału komunikacji, który jest dyskretny, nie obejmuje oficjalnych stanowisk, np. ambasadorzy, czy samych ambasad⁵.

W tym kontekście tzw. druga ścieżka dyplomacji stanowi niejako uzupełnienie tradycyjnej dyplomacji zwanej „Track One Diplomacy”, czyli formalnych działań dyplomatycznych podejmowanych przez urzędników i przedstawicieli rządowych w celu negocjowania umów i rozwiązywania problemów międzynarodowych. Odwołuje się bardziej do emocji, ludzkich uczuć, a nawet altruizmu. U jej podstaw leży założenie, że rzeczywisty lub potencjalny konflikt może zostać rozwiązany lub złagodzony poprzez odwołanie się do wspólnych ludzkich zdolności do reagowania na dobrą wolę i rozsądek. Wymiana naukowa i kulturalna to przykłady dyplomacji drugiej ścieżki. Druga ścieżka nie może być alternatywą dla tradycyjnej dyplomacji ścieżki pierwszej, z jej oficjalną postawą i leżącą u jej podstaw groźbą użycia siły. Obie ścieżki się uzupełniają⁶. Jeden z pionierów dyplomacji drugiej ścieżki Joseph Montville definiuje ten termin jako „nieoficjalną, nieformalną interakcję między członkami przeciwnych grup lub narodów, mającą na celu opracowanie strategii, wpłynięcie na opinię publiczną oraz zorganizowanie zasobów ludzkich i materialnych w sposób, który może pomóc w rozwiązaniu konfliktu”⁷. Uczestni-

3 *Back channel*, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/backchannel> [dostęp: 5.05.2025].

4 *Backchannel Diplomacy: The hidden Hand in International Relations, attorneys. Media*, <https://attorneys.media/backchannel-diplomacy/> [dostęp: 5.05.2025].

5 *Benefits and drawbacks of Back-Channel Diplomacy, Association of Accredited Public Policy Advocates to the European Union*, <https://www.aalep.eu/benefits-and-drawbacks-back-channel-diplomacy> [dostęp: 5.05.2025].

6 W.D. Davidson, J.V. Montville, *Foreign policy according to Freud*, „Foreign Policy” 1981, nr 45, s. 155.

7 E.M. Yilmaz, *Track-two diplomacy as a resolution approach to an international and inter-societal conflicts*, „Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi” 2004, t. 19, nr 2, s. 156.

kami drugiej ścieżki dyplomacji mogą być naukowcy, byli urzędnicy i przedstawiciele organizacji społeczeństwa obywatelskiego, co pozwala na większy zakres możliwości. Ta forma dyplomacji może prowadzić do nieoficjalnych porozumień lub propozycji, które mogą zostać później przyjęte podczas formalnych negocjacji.

Dyplomacja drugiej ścieżki może odgrywać główną rolę w rozwiązywaniu złożonych kwestii takich jak konflikty etniczne lub spory terytorialne poprzez wspieranie zrozumienia i budowanie zaufania między zainteresowanymi stronami. Chociaż inicjatywy wypracowane podczas drugiej ścieżki nie mają formalnie znaczenia, mogą wpływać na opinię publiczną i przygotować grunt pod przyszłe negocjacje tradycyjnej dyplomacji. Wspomniane metody prowadzenia negocjacji w kontekście międzynarodowym mają swoje plusy i minusy, odegrały jednak pewną rolę w historii konfliktów zbrojnych i utrzymania bezpieczeństwa światowego.

Wady i zalety

To oczywiste, że każde rozwiązanie dążące do pokoju i utrzymania bezpieczeństwa poparte dobrą wolą, nie mające jednak poparcia oficjalnej dyplomacji i wsparcia siły militarnej, może ponieść fiasko. Zarówno Track II Diplomacy, jak i Back Channel Diplomacy, jako nowatorskie podejście do rozwiązywania konfliktów, mają wiele zalet, choć, niestety, można również dostrzec wady takiego nieformalnego podejścia. Bywa, że negocjatorzy i decydenci w dużej mierze przeceniają korzyści i ignorują konsekwencje stosowania BCD. Zamiast analizować efekty porozumień dyplomatycznych, oskarżają się nawzajem o złą wolę, czego przykładem jest niełatwy proces pokojowy pomiędzy Izraelem i Palestyną. W negocjacjach tych wykorzystano kanał w Oslo (lata 1992–1993), co było wstępem do aktywności Waszyngtonu⁸. Liczne problemy w procesie pokojowym mogą być po prostu wynikiem intencji stron. Większym wyzwaniem jest przeanalizowanie strategii dyplomatycznych podmiotów i sprawdzenie, gdzie ich struktury i procesy przyczyniły się do pogorszenia negocjacji. Zalety to z pewnością tajemnica i nieformalny charakter takiej

dyplomacji oraz możliwość wykorzystania jednocześnie różnych kanałów negocjacyjnych. Wady to przede wszystkim brak zdecydowania, możliwość wycofania się z wcześniejszych ustaleń (brak oficjalnych gwarancji), negowanie kanałów frontowych, negatywne postrzeganie BCD jako procesu nieefektywnego, niedającego gwarancji sukcesu. Zaangażowanie wielu decydentów i polityków w zakulisowy proces pokojowy może spowodować utrudnienia w prostocie przekazu komunikacji, właściwym odbiorze i kontekście⁹. Kontakty pobocznym kanałem omijają wiele biurokratycznych aspektów i urzędników odpowiedzialnych za bezpieczeństwo czy dyplomację. Uczestnicy procesu mogą dążyć do zdobycia zaufania dwóch lub więcej stron, żeby osiągnąć właściwy cel negocjacji. Oznacza to takie ustalenie, które pozwoli obu stronom uzyskać korzyść i zachować twarz.

Dziś, gdy reakcje w geopolityce zachodzą w sposób nagły, kanał zwrotny jest szybkim, bezpośrednim sposobem komunikacji, kupowania czasu i dostarczania danych. Skuteczność BCD w kryzysie zależy również od posiadania aktualnych danych wywiadowczych i dokładnych analiz. Dzięki temu jest możliwe ustalenie jak bardzo zaangażowane strony są chętne do ustępstw i dotrzymania deklaracji, a także jakich mają negocjatorów, czy potrafią oni skutecznie przełożyć tajne porozumienie na oficjalne działania.

Natomiast dyplomacja drugiej ścieżki skupia się na zmianie postaw stron konfliktu poprzez przełamywanie negatywnych stereotypów i uogólnień na temat drugiej strony, wynikających z barier politycznych. *Second Track Diplomacy* ma otwierać nowe kanały komunikacji i poprawiać ich jakość. Buduje nie tylko profesjonalne sieci, lecz także osobiste relacje wynikające ze szczerzej i otwartej wymiany zdań, wolnej od formalnego dialogu. Wreszcie, zapewnia nowe możliwości negocjacji poprzez generowanie twórczych pomysłów, które mogą nie zostać podniesione podczas oficjalnych pertraktacji¹⁰. Wszystkie zainteresowane strony powinny być włączone w rozmowy i procesy decyzyjne obejmując różne podmioty społeczeństwa obywatelskiego, w tym przywódców religijnych, nauczycieli, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe. Pomimo potencjału i zalet drugiej ścieżki dyplomacji w stosunkach międzynarodowych

9 Ibidem, s. 33.

10 *Track I.5 and Track II Diplomacy*, <https://ncafp.org/track-i-%C2%BD-track-ii-diplomacy/> [dostęp: 5.05.2025].

ten wariant dyplomacji nadal napotyka kilka barier i ograniczeń we współczesnym środowisku geopolitycznym. Przykładowo, urzędnicy państwowi i konwencjonalne kanały dyplomatyczne często traktują taką dyplomację z nieufnością, postrzegają ją jako naruszenie ich autorytetu. Ten opór jest szczególnie widoczny w krajach słabo rozwiniętych i rządach autorytarnych, gdzie istnieje ścisła kontrola nad mediami i dyskusjami dyplomatycznymi. Ponadto organizacje o ugruntowanej pozycji mogą wahać się przed uznaniem lub poparciem idei dyplomacji drugiej ścieżki z powodu możliwego niebezpieczeństwa odejścia od oficjalnej polityki. Tym samym istotnym problemem jest brak legitymizacji i uznania¹¹. Ze względu na brak oficjalnego statusu lub mandatu wysiłki mogą być łatwo zlekceważone jako nieformalne, błahe i nieistotne. Brak oficjalnego uznania może osłabić zdolność podmiotów do kształtowania polityki i uzyskiwania zobowiązań od uczestników. Brak oficjalnego zatwierdzenia skutkuje również ograniczoną dostępnością zasobów i platform niezbędnych do skutecznej dyplomacji.

Historia

Poruszane w niniejszym tekście pojęcia nie są tylko teoretyczne, akademickie. O ich wartości świadczą wydarzenia, które wielokrotnie miały miejsce w historii, zwłaszcza tej XX-wiecznej. Gdy oficjalnie nie można było nawiązywać kontaktów z wrogiem ze względu na prestiż lub zmianę *status quo*, doskonałym narzędziem było BCD. Jednym z najbardziej znaczących przykładów są tajne negocjacje podczas kubańskiego kryzysu raketowego między 15 a 28 października 1962 roku, kiedy to zakulisowe dyskusje między Stanami Zjednoczonymi Ameryki a Związkiem Radzieckim odegrały główną rolę w uniknięciu wojny nuklearnej. Jedynie prezydent John F. Kennedy i tylko trzech innych doradców wiedziało, że w celu rozładowania napięcia ze Związkiem Radzieckim zawarło tajne zobowiązanie do usunięcia amerykańskich rakiet z Turcji. Oczywiście, Kennedy zaprzeczył istnieniu tej klauzuli, gdyż było to niebezpieczne politycznie, gdyż europejscy sojusznicy i krajowe okręgi wyborcze mogły postrzegać to jako zdradę zarówno sojuszników, jak i interesów narodowych. Aleksander

11 D.I. Akindoyin, *International Relations in the 21st Century: The Role of Track-Two Diplomacy in Conflict Resolution*, „Perspective Politice” 2024, t. 17, nr 1–2, s. 5–18.

Fomin, szef stacji KGB w Waszyngtonie, zainicjował kontakt tylnym kanałem z dziennikarzem, korespondentem Departamentu Stanu Johnem Scali w celu przekazania wiadomości Nikity Chruszczowa. Kanały te zostały wykorzystane do uzupełnienia oficjalnych kontaktów¹². Innym znaczącym przykładem są porozumienia z Oslo między Izraelem a Organizacją Wyzwolenia Palestyny (OWP), które rozpoczęły się jako tajne negocjacje, a później przekształciły się w formalne rozmowy pokojowe¹³. Negocjacje palestyńsko-izraelskie są ciekawe, ponieważ czasami rozmowy toczą się równocześnie na dwóch płaszczyznach – dyplomacji oficjalnej państw i zakulisowej BCD.

Biały Dom dość chętnie sięgał po rozwiązania *Back Channel Diplomacy*¹⁴. W 1969 roku, po wojnie arabsko-izraelskiej w 1967 roku, ustanowiono bezpośrednie prywatne połączenie telefoniczne między doradcą ds. bezpieczeństwa narodowego Henry Kissingerem a izraelskim ministrem obrony Icchakiem Rabinem. Miało to na celu ułatwienie Waszyngtonowi prowadzenia polityki zagranicznej sprzecznej z tą realizowaną przez Departament Stanu¹⁵. W 1974 roku tenże sam Henry Kissinger, sekretarz stanu, dążył do zbliżenia z kubańskim premierem Fidelem Castro. W ciągu 18 miesięcy starań zorganizował tajne negocjacje między urzędnikiem Departamentu Stanu Lawrence'em Eagleburgerem i Ramonem Sanchezem Parodim, doradcą Fidela Castro, na nowojorskim lotnisku La Guardia, pomimo oficjalnej amerykańskiej krytyki reżimu Castro. W 1985 i 1986 roku urzędnicy administracji Reagana zainicjowali dwie powiązane ze sobą operacje tylnymi kanałami, które całkowicie ominęły oficjalną dyplomację i wkroczyły na drogę nielegalności. W sprawie znanej jako Iran-Contra dokonano bez upoważnienia prezydenta sprzedaży broni do Iranu za pośrednictwem Izraela¹⁶.

Warto nadmienić jeszcze zastosowanie BCD w Afryce Południowej, w sprawie uwolnienia Nelsona Mandeli z więzienia. Minister sprawiedliwości,

12 A. Wanis-St. John, *An Assessment of Back Channel Diplomacy: negotiations between the Palestinians and Israelis*, s. 5, <https://www.american.edu/sis/faculty/upload/wanis-back-channel-working-paper.pdf> [dostęp: 1.05.2025].

13 Ibidem, s. 6.

14 Por. W. J. Burns, *A Back Channel. A memoir of american diplomacy and the case for its renewal*, New York 2019.

15 B.W. Quandt, *Peace process: American diplomacy and the Arab-Israeli conflict since 1967*, Washington 1993, s. 78.

16 A. Wanis-St. John, *An Assessment...*, s. 18.

policji i więziennictwa Republiki Południowej Afryki Jacobus Coetsee otworzył tylny kanał dyplomacji w 1985 roku i kontaktował się z więźniem nr 466/64, tj. Nelsonem Mandelą. Jego celem było nawiązanie dyskretnego kontaktu z przywódcami organizacji ANC (African National Congress; Afrykański Kongres Narodowy). W ciągu następnych kilku lat minister Coetsee spotykał się z Mandelą w różnych miejscach i okolicznościach, jednocześnie cały czas informował prezydenta Pietera W. Bothę o rozmowach. Prezydent nakazał ich kontynuowanie, ale nawet członkowie gabinetu początkowo mieli pozostać w niewiedzy. Rząd miał nadzieję zaoferować Mandeli wolność w zamian za wyrzeczenie się walki zbrojnej przez ANC. Mandela ostatecznie dążył do negocjacji, obawiał się jednak, że rząd otworzy z ANC inne, nieoficjalne kanały dyplomacji, które go pomina. Rozmowy ostatecznie przyczyniły się do demokratycznych przemian w RPA¹⁷. W historii dyplomacji, od czasów ministra Francji Charles'a Talleyranda, który sprytnie i zakulisowo spowodował na kongresie w Wiedniu w 1815 roku powrót na salony europejskie dyplomacji francuskiej, poprzez fascynujące przykłady tajnych rozmów dotyczących przyszłości Bliskiego Wschodu takich jak korespondencja Hussein-MacMahon, porozumienie Sykes-Picot i francusko-rosyjskie ustalenia dotyczące Palestyny, znajdziemy wiele przykładów zastosowania BCD.

Przykłady zastosowania w praktyce koncepcji *Track II Diplomacy* są również ciekawe. Tu również prym wiodą Stany Zjednoczone Ameryki. W propagowanie działań na rzecz nieformalnej dyplomacji drugiego kanału obecnie w Stanach Zjednoczonych są zaangażowani różni politycy (w tym były sekretarz obrony William Perry) oraz organizacje zajmujące się tą tematyką w kontekście np. programu Azja-Pacyfik¹⁸.

1 maja 1960 roku amerykański samolot szpiegowski U-2 został zestrzelony w radzieckiej przestrzeni powietrznej, co doprowadziło do zimnowojennego kryzysu dyplomatycznego. Redaktor „Saturday Review” Norman Cousins, przyjaciel prezydenta Dwighta Eisenhowera, zorganizował spotkanie nieoficjalnych delegacji amerykańskich i radzieckich w Dartmouth College, w których skład wchodził m.in. naukowcy i urzędnicy, żeby załagodzić sytuację. W latach 70. XX wieku dzięki wsparciu grup takich jak Amerykańskie

17 Ibidem, s. 19.

18 *Track I.5 and Track II Diplomacy...*

Towarzystwo Psychiatryczne (APA) i Instytut Psychiatrii i Spraw Zagranicznych (IPFA) zaczęła być dostrzegana nowa dziedzina psychologii politycznej, co pozwalało zorganizować spotkania arabskich i izraelskich naukowców oraz emerytowanych urzędników. Pod wrażeniem tej inicjatywy, wykorzystującej psychologię i naukę do zacierania różnic między Arabami i Izraelem, był egipski prezydent Anwar Sadat. W działaniach dyplomacji drugiej ścieżki wykorzystano także sztukę. W 1989 roku Amerykańska Akademia Sztuki i Nauki była gospodarzem pierwszej z serii konferencji gromadzących arabskich i izraelskich uczestników w celu omówienia możliwych rozwiązań konfliktu izraelsko-palestyńskiego. Spotkania te przerodziły się w pierwszy duży wysiłek na rzecz przełomowego porozumienia z Oslo z 1993 roku. Jako przykład drugiej ścieżki dyplomacji należy wymienić jeszcze kwestię Indii i Pakistanu w sprawie Kaszmiru, również wykorzystujące naukę. Konferencja organizacji Pugwash na temat nauki i spraw światowych zdołała w 2004 roku po raz pierwszy od dziesięcioleci zgrupować obie strony długotrwałego konfliktu, dzięki czemu nastąpił formalny proces pokojowy¹⁹.

Zakończenie

Dokonując oceny celowości funkcjonowania *Back Channel Diplomacy* i dyplomacji drugiej ścieżki jako wsparcia tradycyjnej dyplomacji należy zauważyć, że skuteczność tych rozwiązań zależy od wielu czynników. Nie tylko od dobrej woli stron, lecz także od wiarygodności podmiotów biorących udział w pertraktacjach, sprawnej organizacji rozmów i ukierunkowania procesu na konkretny efekt, unikania gry na zwłokę. Zagrożeniem dla tych interesujących rozwiązań jest to, że bez oficjalnego charakteru rozmów każdy z uczestników może się wycofać, nie ma też wiarygodnych gwarancji co do utrzymania ustaleń. Nie oznacza to rezygnacji z tradycyjnych form dyplomacji i sposobów wywierania wpływu takich jak cykl siły lub dyplomacja ekonomiczna²⁰. Często

19 Ch. Homans, *Track II Diplomacy: a Short History*, <https://foreignpolicy.com/2011/06/20/track-ii-diplomacy-a-short-history/> [dostęp: 5.05.2025].

20 W. Grabarz, *Dyplomacja ekonomiczna jako nowe wyzwanie badawcze*, [w:] *Badanie polityki zagranicznej państwa*, red. E. Haliżak, Warszawa 2018, s. 445.

zarówno druga ścieżka dyplomacji, jak i BCD są uzupełnieniem takiej aktywności.

Z pewnością BCD i *Track II Diplomacy* są przykładami na to jak zmienia się podejście do stosunków międzynarodowych, dyplomacji i bezpieczeństwa państw w ogóle. Dziś nie tylko mówi się o pierwszej czy drugiej ścieżce dyplomacji. Jest jeszcze dyplomacja trzeciej ścieżki, a nawet *Multitrack Diplomacy*. Ma to spowodować zwiększenie zaangażowania podmiotów z różnych środowisk, zwiększenia zakresu działalności dyplomatycznej o możliwie dużą sferę kontaktów nieformalnych²¹. Trudno jednoznacznie ocenić wartość alternatywnych form dyplomacji. Jednakże zmieniająca się dynamicznie sytuacja geopolityczna w Europie, Azji, Afryce powoduje, że decydenci polityczni chwytają się różnych sposobów, spotkań organizacji ekonomicznych, lobbingu, udziału w szczytach międzynarodowych, organizacji o zasięgu globalnym.

Bibliografia

- Akindoyin I.D., *International Relations in the 21st Century: The Role of Track-Two Diplomacy in Conflict Resolution*. „Perspective Politice” 2024, t. 17, nr 1–2.
- Backchannel Diplomacy: The hidden Hand in International Relations*, attorneys. Media, <https://attorneys.media/backchannel-diplomacy/> [dostęp: 5.05.2025].
- Benefits and drawbacks of Back-Channel Diplomacy*, Association of Accredited Public Policy Advocates to the European Union, <https://www.aalep.eu/benefits-and-drawbacks-back-channel-diplomacy> [dostęp: 5.05.2025].
- Burns J.W., *A Back Channel. A memoir of american diplomacy and the case for its reneval*, New York 2019.
- Davidson D.W., Montville V.J., *Foreign policy according to Freud*, „Foreign Policy” 1981, nr45.
- Different levels of Diplomacy*, <https://www.civildaily.com/different-levels-of-diplomacy-track-1-track-2-track-3/> [dostęp:5.05.2025].
- Grabarz W., *Dyplomacja ekonomiczna jako nowe wyzwanie badawcze*, [w:] *Badanie polityki zagranicznej państwa*, red. E. Haliżak, Warszawa 2018.
- Quandt W.B., *Peace process: American diplomacy and the Arab-Israeli conflict since 1967*, Washington 1993.
- Track I.5 and Track II Diplomacy*, <https://ncafp.org/track-i-%C2%BD-track-ii-diplomacy/> [dostęp: 5.05.2025].

21 *Different levels of Diplomacy*, <https://www.civildaily.com/different-levels-of-diplomacy-track-1-track-2-track-3/> [dostęp:5.05.2025].

- Wanis-St. John A., *An Assessment of Back Channel Diplomacy: negotiations between the Palestinians and Israelis*, <https://www.american.edu/sis/faculty/upload/wanis-back-channel-working-paper.pdf> [dostęp: 1.05.2025].
- Wanis-St. John A., *Back Channel Diplomacy: Implications for Practice and Theory*, „SSRN Electronic Journal” 2004.
- Yilmaz M.E., *Track-two diplomacy as a resolution approach to an international and inter- societal conflicts*, „Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi” 2004, t. 19, nr 2.

Back Channel Diplomacy and Second Channel Diplomacy as forms of unofficial messaging

Abstract

We live in an age of information, seen not only as a tool of creation, but also as part of diplomacy, official foreign relations. Increasingly, however, there is an exchange of confidential data in a back-channel manner, not necessarily linked to bodies such as foreign ministries or embassies of countries. So-called back channel diplomacy (BCD – Back Channel Diplomacy), a term that can be translated literally as back channel, side channel diplomacy, refers to a range of activities concerning the exchange of information and the foreign policy-making of states, involving players operating in the shadow of the big official *raison d'être*. The situation is similar with the activities of ‘Track II Diplomacy’, or Track II diplomacy, whose representatives may be think-tank representatives, academics, influential people with the ability to shape reality and who represent authority.

The text is of an illustrative nature; the author would like to present, based on a historical method and literature studies, the issue of unofficial transmission of information through the back channel and the use of 2nd channel diplomacy, together with quoting specific examples. In Poland, these terms are not widely known and used, no less they can be an important element in the study of security issues and international relations.

Key words:

international relations, back channel diplomacy, Back Channel Diplomacy, diplomacy, security, Track II Diplomacy, second track diplomacy